

ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವಂಥದ್ದು; ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ತಾನು ಕಾಣಬೇಕಾಗಿರುವಂಥದ್ದು. ಇದನ್ನು ಮರೆತಿಟ್ಟ ಜಿಯೂನಾಗೆ ಅವನ ತಾಯಿ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದಳು. ಮಕ್ಕಳು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಬೇಕಾದದ್ದು ಹೆತ್ತವರ ಕರ್ತವ್ಯ; ಬರೀ ಮುದ್ದು ಮಾಡುವುದೇ ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲ. ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದಾಗ ಗುದ್ದು ಕೊಡುವುದೂ ಆ ಮುದ್ದಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ವರೂಪವೇ ಹೌದು. ಜಿಯೂನ ತಾಯಿ ಹಾಗೆ ಅವಳ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದಳು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಮುಂದೆ ದೊಡ್ಡ ಝೆನಗುರು ಆಗಿ ಬೆಳಗಿದ. 'ಉದ್ಧರಿಸುವೆನು ಜಗವನ್ನೆನ್ನುತಿಕ ಸಖನೆ ನಿನ್ನದ್ಧಾರವೆಷ್ಟಾಯ್ತು?' ಎನ್ನುವ ಸೂತ್ರವನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಈ ಕತೆ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಸಂಸಾರದಲ್ಲೇ ಇದೆ ಮೋಕ್ಷ

ಬೌದ್ಧಭಿಕ್ಷುವೊಬ್ಬ ಝೆನಗುರು ಜೋಷುವಿನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೇಳಿದ: 'ನಾನು ಈಗಷ್ಟೆ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವೆ, ದಯವಿಟ್ಟು ನನಗೆ ಉಪದೇಶ ನೀಡಿ'.

ಆಗ ಜೋಷು ಆ ಭಿಕ್ಷುವನ್ನು ಕೇಳಿದ: 'ಊಟ ಆಯಿತೆ?'

'ಹೌದು, ಆಯ್ತು'. ಭಿಕ್ಷು ಉತ್ತರಿಸಿದ.

ಕೂಡಲೇ ಜೋಷು ಹೇಳಿದ: 'ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೊಳೆದಿಡುವುದು ಬಿಟ್ಟೆಯದು'.

ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಆ ಭಿಕ್ಷು ವಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಯಿತು.

ಝೆನಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಕತೆಗಳು ಸಾಕಷ್ಟಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದೆನಿಸುವುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಝೆನನ ಹೃದಯವೇ ಇಂಥ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುತ್ತದೆ. ಝೆನಗೂ ಜ್ಞಾನೋದಯಕ್ಕೂ ನೇರ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಝೆನದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನೋದಯ ಎಂದರೆ ಏನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇದು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ.

ಜ್ಞಾನೋದಯ ಎಂದರೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ತುತ್ತತುದಿಯ ಅನುಭವ. ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಎಂದರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಅರಿಯುವುದು. ಬೌದ್ಧದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೇ ನಿರ್ವಾಣ, ಬುದ್ಧತ್ವ ಎಂದೆಲ್ಲ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಸರಿ, ಹಾಗಾದರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಅರಿಯುವುದು ಎಂದರೇನು? ಬುದ್ಧತ್ವವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? - ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಇಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆಯಂತೂ ಸಾಕಷ್ಟು ನಡೆದಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಬುದ್ಧತ್ವ ಅಥವಾ ನಿರ್ವಾಣ ಅಥವಾ ಮೋಕ್ಷ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನೋದಯ ಎನ್ನುವುದು 'ಅಲೌಕಿಕ'ವಾದುದು; ಎಂದರೆ ಅದು ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಬುದ್ಧತ್ವವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಡೆವಳಿಕೆಗಳು ಅಲೌಕಿಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಗ್ರಹಿಕೆಯಿದೆ. ಅಲೌಕಿಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಎಂದರೆ ಏನು? - ಎನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಕಲ್ಪನೆ ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದು; ಆದರೆ 'ಅಲೌಕಿಕ ಅಲೌಕಿಕ' - ಎಂಬ ಕೂಗಂತೂ ಜೋರಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಿತ್ಯದ ಬದುಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲದ್ದು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಎನ್ನುವಂಥ ನಿಲುವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಈ ಕೂಗಿನಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಝೆನದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯದ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಜ್ಞಾನೋದಯದ ಜೀವನಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇಲ್ಲ. ಈ ಕಾಣ್ಕೆಯನ್ನೇ ಮೇಲಿನ ಘಟನೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು.

ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯದ ಬದುಕು ಎಂದರೇನು? ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುವುದು, ಊಟ ಮಾಡುವುದು,